

Acord UE-Mercosur

1. El context de l'Acord UE-Mercosur

El 28 de juny de 2019, la Comissió Europea i el Mercosur, la zona de lliure comerç formada per Brasil, Uruguai, Paraguai, Argentina i Bolívia, van arribar a un principi d'acord polític, 25 anys després de l'inici de les negociacions. Aquest anunci va generar preocupació i diferents sectors polítics i socials a Europa i a Amèrica Llatina van mostrar la seva oposició a l'acord en els termes en què s'estava negociant.

El febrer de 2023, la Comissió va intentar salvar l'acord proposant un Instrument Comú que tenia l'objectiu d'aclarir i concretar més els compromisos continguts al Capítol de Comerç i Desenvolupament Sostenible, incloent la lluita contra la desforestació, la protecció laboral i dels drets humans, i la implementació efectiva del Marc Global de Biodiversitat Kunming-Montreal.

Per la seva banda, el Mercosur va presentar la seva contraproposta el setembre de 2023, rebutjant la possibilitat de sancions en cas de violació o incompliment dels compromisos de desenvolupament sostenible. També van exigir que l'acord "es dotés d'un mecanisme per reequilibrar les concessions comercials negociades sota l'acord si aquestes concessions fossin suspeses o anul·lades a causa de la legislació interna de la UE". A partir d'aquí, han continuat les negociacions fins a la presentació de l'acord el darrer 6 de desembre.

Cal tenir en compte que en el context polític actual llatinoamericà les condicions per l'aprovació de l'acord no són gens favorables. La presència del govern d'extrema dreta de Milei, amb un clar interès en prioritzar l'apropament als Estats Units de Trump i una agenda neoliberal i de negacionisme climàtic, dificulta que la negociació hagi avançat en les prioritats socials i climàtiques. A més, el govern de Bolsonaro a Brasil, el motor econòmic central del Mercosur seguit per Argentina, va generar danys en matèria social i ambiental que van empitjorar clarament l'escenari negociador. Tot i que el govern de Lula ha introduït millores rellevants a l'acord, el text segueix sense incloure les suficients garanties en qüestions socials i mediambientals per considerar-lo un acord suficientment just per donar-hi suport.

2. Les mancances de l'Acord UE-Mercosur

Falta de transparència i participació democràtica

L'acord UE-Mercosur s'ha negociat durant 25 anys de manera opaca, sense implicar a la societat civil ni garantir la deguda transparència i rendició de comptes, especialment a través del Parlament Europeu. Aquesta manca de transparència ha minat la confiança pública i ha ignorat les preocupacions de sectors clau com sindicats, agricultors i comunitats indígenes.

A més, la Comissió Europea ha estat criticada per dividir l'acord en dos instruments separats, eliminant el dret de veto dels governs nacionals i impedit el debat en parlaments regionals i nacionals sobre una part de l'acord. Aquesta estratègia de fragmentació representa una erosió democràtica i evita l'escrutini necessari sobre una decisió amb impactes tan amplis.

Impactes ambientals devastadors

El tractat UE-Mercosur intensificarà la pressió ambiental sobre els països del Mercosur, agreujant la desforestació i el canvi d'ús del sòl per expandir la producció de carn, soja i altres productes agroindustrials destinats a l'exportació. Això suposa un augment en l'explotació dels recursos naturals, amenaçant la biodiversitat, l'accés a l'aigua i la sostenibilitat de les comunitats locals, especialment indígenes. Es calcula que l'augment de la desforestació, especialment significatiu a l'Amazònia, podria arribar fins a un 25% més que en l'actualitat segons l'informe de la comissió independent d'estudi creada pel govern francès.

L'acord també facilita l'entrada de pesticides prohibits a la UE i fomenta la destrucció de recursos naturals, compromentent els objectius climàtics europeus i mundials. Aquestes accions intensifiquen la crisi climàtica i la pèrdua de biodiversitat.

Promoció d'un comerç tòxic i desigual

L'acord afavoreix el comerç de carn bovina, pesticides i plàstics, perpetuant un model econòmic insostenible. Aquest enfocament incrementa les asimetries econòmiques entre la UE i el Mercosur, limitant la diversificació econòmica dels països sud-americans i consolidant la seva dependència de l'exportació de productes primaris. Això va en detriment d'un desenvolupament just i sostenible tant a Europa com a Amèrica del Sud. L'obertura comercial beneficiarà principalment les indústries tecnològiques europees, més avançades, desarticulant els sectors emergents i de valor afegit del Mercosur, consolidant un model econòmic que aprofundeix la desigualtat estructural i limita el desenvolupament d'economies locals i resilients.

Afectacions als estàndards agrícoles i sanitaris europeus

L'acord permet la competència deslleial amb l'entrada de productes agrícoles que no compleixen amb els estàndards europeus. Es tracta de productes tractats amb químics prohibits a la UE, fet que posa en risc la salut pública i compromet els avenços europeus en seguretat alimentària i sostenibilitat. A més, els agricultors europeus, especialment a França, Polònia i Bèlgica, han expressat preocupacions per la supervivència de les seves granges familiars.

Impactes socials i drets humans

L'acord afecta negativament les comunitats més vulnerables, incloent-hi pobles indígenes, que veuen les seves terres amenaçades per activitats d'agroindústria i mineria. No conté les necessàries clàusules per garantir les normes recíproques en matèria laboral i el compliment dels compromisos recollits als Convenis fonamentals de l'Organització Internacional del Treball.

També es destaca l'impacte desproporcionat en les dones, amb una reducció de les seves oportunitats laborals i d'independència econòmica. El tractat invisibilitza els treballs de cures i reproducció, majoritàriament realitzats per dones, essencials per sostenir la força laboral i les economies en països emergents com els del Mercosur. Aquest treball no mercantilitzat queda exclòs dels models econòmics dominants, amagant les interdependències socials i perpetuant desigualtats estructurals. Aquests efectes agreugen les desigualtats socials tant a Europa com al Mercosur.

Desconnexió amb els objectius climàtics i sostenibles

L'acord no és suficientment ambiciós en la garantia dels compromisos climàtics de la UE, vinculats al compliment de l'Acord de París, el Pacte Verd Europeu i els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS). Tot i que el text recull els elements declaratius i la possibilitat última de suspensió de l'acord en cas de violacions greus de l'Acord de París, no hi ha suficients mecanismes de sanció ni garanties vinculants per garantir el compliment efectiu dels objectius ambientals i climàtics, dificultant avenços globals com el Tractat Global sobre Plàstics.

A més, el mecanisme de reajustament acordat pot posar en perill els estàndards ambientals de la UE per tercer països actuals i futurs. Les parts han deixat obert si seria d'aplicació per la Llei anti-desforestació o la taxa fronterera de carboni, que són dos pilars fonamentals del Green Deal.

Oposició creixent i mobilitzacions socials

Més de 2 milions de ciutadans i ciutadanes de la UE han signat peticions contra l'acord i una coalició de 450 organitzacions (STOP UE-Mercosur) ha liderat campanyes de sensibilització.

Les protestes de la pagesia i el rebuig d'estats com França, Polònia i Àustria demostren una oposició generalitzada, tant a Europa com a Amèrica del Sud. Organitzacions com Greenpeace han aportat dades crítiques i han mobilitzat col·lectius per frenar l'acord.

3. Conclusions

Aquest acord no compleix els valors bàsics de sostenibilitat, la justícia social i la sobirania alimentària. És necessari adoptar un model de comerç diferent, que prioritzi la protecció del medi ambient, els drets humans, el benestar de les persones i la viabilitat del primer sector d'aquí i d'allà.

Defensem el foment de les relacions UE-Mercosur, però mai amenaçant la pagesia i els pobles indígenes, és a dir, a partir de relacions comercials justes amb normes recíproques que evitin el dúmping ambiental, laboral i econòmic coherents amb els compromisos dels Acords de París, el Conveni sobre la Diversitat Biològica i els Convenis fonamentals de l'Organització Internacional del Treball.

4. Proposta d'accions

- Interpel·lació al Parlament i moció posterior.
- Proposta de resolució a la Comissió de Transició Ecològica del Parlament.
- Proposta no de Llei al Congrés.
- Mocions municipals.
- Reunions amb col·lectius que s'han manifestat obertament en aquest tema aquests dies com Greenpeace i altres col·lectius contraris als tractats comercials, també amb sindicats agrícoles com la Unió de Pagesos.

5. Referències

European Green Party (2024, December 6-8). <https://www.datocms-assets.com/87481/1733740992-egp-resolution-dublin-39-the-egp-opposes-the-mercosur-agreement.pdf>

European Left (2024, December 11). <https://www.european-left.org/european-left-rejects-eu-mercosur-deal/>

Greenpeace España (2024, 11 de novembre). <https://es.greenpeace.org/es/noticias/el-acuerdo-ue-mercosur-es-malo-para-la-agricultura-las-personas-y-el-planeta/>

The Left in the European Parliament (2024, 6 de desembre). [EU-Mercosur agreement devastating news for European farmers and EU climate commitments – The Left](#)

The Greens/EFA in the European Parliament (2024, 5 de desembre). [The EU-Mercosur free trade agreement: still unacceptable | Greens/EFA](#)